Urszula Wąsikiewicz-Rusnak

Małe i średnie przedsiębiorstwa w strategiach rozwoju regionu małopolskiego w kontekście unijnej polityki regionalnej

Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania 8, 449-457

2008

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MUZEUM HISTORII POLSKI

Urszula Wąsikiewicz-Rusnak

MAŁE I ŚREDNIE PRZEDSIĘBIORSTWA W STRATEGIACH ROZWOJU REGIONU MAŁOPOLSKIEGO W KONTEKŚCIE UNIJNEJ POLITYKI REGIONALNEJ

Wprowadzenie

Rozwój sektora małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) stanowi jeden z najważniejszych czynników rozwoju państw i regionów. Wynika to przede wszystkim z faktu, iż ów sektor stymuluje z jednej strony wzrost gospodarczy regionów poprzez wdrażanie procesów innowacyjnych, co w konsekwencji prowadzi do unowocześniania struktury gospodarczej, z drugiej zaś strony wytwarza nowe miejsca pracy i może łagodzić napięcia społeczne, stwarzając szansę poprawy jakości życia mieszkańców regionów.

Sektor MŚP generuje ponad 65% miejsc pracy rocznie w polskich przedsiębiorstwach. Wytwarza on także prawie połowę PKB regionów.

Ze względu na złożoność charakteryzowanego pojęcia (MŚP) na potrzeby niniejszego opracowania przyjęto definicję respektującą Ustawę o swobodzie działalności gospodarczej z 2 lipca 2004 roku. Otóż artykuł 108 wspomnianej ustawy podaje definicję mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw, w której uwzględnione zostało kryterium niezależności. W myśl tego artykułu za mikro-, małe lub średnie przedsiębiorstwo nie uważa się podmiotu gospodarczego, w którym przedsiębiorcy inni niż mikro-, mali lub średni posiadają[1]:

a) 25% i więcej wkładów, udziałów lub akcji;

[1] Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej z dnia 2 lipca 2004 r., art. 108, DzU nr 173, poz. 1807.

b) prawa do 25% i więcej udziału w zysku;
c) 25% i więcej głosów w zgromadzeniu wspólników (akcjonariuszy).

Zbiorcze zestawienie kryteriów charakteryzujących podział przedsiębiorstw na mikro, małe i średnie, stosowane w Polsce oraz na obszarze UE, zaprezentowano w tabeli 1.

Tabela 1 Klasyfikacja mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce oraz w UE

Kryterium	Mikroprzedsiębiorstwo	Małe przedsiębiorstwo	Średnie przedsiębiorstwo
Zatrudnienie	< 10 osób	< 50 osób	< 250 osób
Obroty netto	< 2 mln euro	< 10 mln euro	< 50 mln euro
Aktywa	< 2 mln euro	< 10 mln euro	< 43 mln euro
Niezależność	niezależne	niezależne	niezależne

Źródło: opracowanie własne na podstawie Ustawy o swobodzie działalności gospodarczej z dnia 2 lipca 2004 r., art. 104, 105, 106, DzU nr 173, poz. 1807.

Zasadniczym celem niniejszego opracowania jest przedstawienie roli i znaczenia rozwoju sektora MŚP szczególnie dla rozwoju regionalnego realizowanego w Polsce, a w odniesieniu praktycznym do regionu małopolskiego. Zaprezentowane charakterystyki oparto w zasadniczej mierze na studiach literatury z zakresu przedmiotu badań oraz analizach empirycznych przeprowadzonych w oparciu o dane uzyskane w Urzędzie Statystycznym w Krakowie oraz w Zarządzie Województwa Małopolskiego.

1. Polityka wobec sektora MŚP realizowana w Polsce oraz w Unii Europejskiej

W obecnej strukturze Unii Europejskiej MŚP stanowią około 99% wszystkich istniejących przedsiębiorstw. Sektor ten ze względu na szczególne znaczenie dla kreowania rozwoju gospodarczego jest silnie wspierany zarówno na szczeblu całej UE, jak również poszczególnych krajów członkowskich. Na szczeblu UE polityka wobec omawianego sektora organizacji działalności gospodarczej ma przede wszystkim na celu stworzenie środowiska sprzyjającego jego rozwojowi, wspieranie jego europeizacji i internacjonalizacji, a także poprawę konkurencyjności na rynkach wewnętrznych państw członkowskich.

Drogą wytyczoną przez Unię w zakresie intensywnego wspomagania rozwoju sektora MŚP podąża również Polska. W dostosowaniu do postanowień artykułu 89 Układu Europejskiego ustanawiającego stowarzyszenia pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Wspólnotami Europejskimi i ich państwami członkowskimi, obie strony będą dążyć do rozwoju i umacniania małych i średnich przedsiębiorstw oraz do współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami Wspólnot i Polski, a także popierać wymianę informacji oraz *know-how*[2]. Można zatem stwierdzić, iż cała Polska jako równoprawny partner państw członkowskich stowarzyszonych w UE, również w ramach prowadzenia działalności gospodarczej, prowadzi politykę względem MŚP zgodną z politykami wobec tego sektora w pozostałych państwach Wspólnoty.

2. Małe i średnie przedsiębiorstwa w strategiach rozwoju regionu małopolskiego

MŚP stanowią podstawę rozwoju gospodarek zarówno krajowych, regionalnych, jak i lokalnych. Z końcem grudnia 2006 roku na terenie regionu małopolskiego zarejestrowanych było 289,4 tys. podmiotów gospodarczych[3]. Wśród tej liczby 99,8%, czyli 277,8 tys., stanowiły mikro-, małe i średnie przedsiębiorstwa. Stan taki jest odzwierciedleniem trendów panujących w gospodarce tak polskiej, jak i unijnej[4].

W tabeli 2 zaprezentowano udział przedsiębiorstw mikro-, małych i średnich w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w województwie małopolskim w latach 2002-2006.

Informacje zawarte w tabeli 2 pozwalają wnioskować, iż przeciętnie w okresie lat 2002-2006, z punktu widzenia klasy wielkości przedsiębiorstw, dominowały mikroprzedsiębiorstwa – czyli jednostki zatrudniające od 1 do 9 osób, które stanowiły około 95% całego MŚP w regionie. W 2006 roku nastąpił minimalny spadek liczby mikroprzedsiębiorstw o 346 jednostek, co w dużej mierze wynikało ze spadku stopy bezrobocia. Małe przedsiębiorstwa natomiast mają niewielki udział

---

[2] Układ Europejski ustanawiający stowarzyszenia między Rzeczpospolitą Polską z jednej strony a Wspólnotami Europejskimi i Państwami Członkowskimi z drugiej strony, DzU z dnia 27 stycznia 1994 r., art. 89.

[3] *Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w 2006 r.*, GUS, Departament Statystyki Przedsiębiorstw i Rejestrów, s. 50.

[4] M. Bednarczyk, *Małe i średnie przedsiębiorstwa w Polsce a integracja europejska*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Krakowie, Kraków 2004, s. 73.

– rzędu około 4,5% – w sektorze MŚP badanego regionu. Jednak w przeciwieństwie do przedsiębiorstw mikro, liczba małych jednostek od kilku lat wykazuje tendencję zwyżkową.

Tabela 2. Przedsiębiorstwa zarejestrowane na terenie regionu małopolskiego w latach 2002-2006 według klas wielkości

Lata	Liczba przedsiębiorstw					
	Przedsiębiorstwa ogółem	MŚP ogółem	Mikro (0-9)	Małe (10-49)	Średnie (50-249)	Duże (pow. 250)
2002	278 350	277 761	264 480	10 994	2 287	419
2003	287 816	287 421	273 352	11 822	2 247	395
2004	288 773	288 400	273 892	12 226	2 282	373
2005	289 712	289 359	274 329	12 750	2 280	353
2006	289 368	289 013	273 851	12 878	2 284	355

Źródło: opracowanie własne na podstawie Rocznika statystycznego województwa małopolskiego 2006, Urząd Statystyczny w Krakowie, Kraków 2006.

Znaczenie rozwoju sektora MŚP dla gospodarki województwa małopolskiego akcentuje fakt, iż znajduje w nim zatrudnienie około 75% tam pracujących. Potwierdzenie takiego stwierdzenia stanowić może fakt, iż liczba osób pracujących (zatrudnianych i samo zatrudnionych) w regionie na koniec 2005 roku wynosiła 1 022 645, z tego 766 083 osób pracowało w MŚP[5].

Od lat utrzymuje się tendencja, iż najwięcej pracujących zatrudniają podmioty mikro. Pomimo że duże przedsiębiorstwa stanowią poniżej 1% (w 2005 r. – 0,8%) podmiotów gospodarczych województwa, to znalazło w nich zatrudnienie ok. 25% wszystkich pracujących[6].

Znaczący udział w tworzeniu PKB, zarówno dla województwa małopolskiego, jak i dla całego kraju, ma sektor MŚP. Stanowi on siłę napędową nie tylko rozwoju badanego regionu, ale również całego kraju. Sektor MŚP wytwarza średnio rocznie około 48% PKB Małopolski. Największy zaś udział w tym zakresie mają mikroprzedsiębiorstwa – około 33% PKB – oraz przedsiębiorstwa małe i średnie,

[5] *Rocznik statystyczny województwa małopolskiego 2006*, Urząd Statystyczny w Krakowie, Kraków 2006.

[6] *Pracujący w gospodarce narodowej w 2005 r.*, GUS, Zakład Wydawnictw Statystycznych, Warszawa 2005, tab. 11, s. 103.

które wytwarzają przeciętnie rocznie ok. 8% PKB[7]. Należy jeszcze dodać przy tym, że dzięki aktywności sektora MŚP w latach 2000-2004 region małopolski zajmował piątą pozycję (po regionach: mazowieckim, śląskim, wielkopolskim i dolnośląskim) pod względem udziału w tworzeniu PKB dla całego kraju, wypracowując w okresie tych lat ponad 7,3% jego wielkości.

3. Sektor MŚP w strategiach rozwoju regionu małopolskiego

Strategia rozwoju regionu jest najważniejszym dokumentem przygotowanym przez samorząd województwa, określającym cele i priorytety polityki rozwoju realizowanej na jego terenie. Sejmik Województwa Małopolskiego uchwałą z dnia 30 stycznia 2006 roku przyjął Strategię Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2007-2013, która jest kontynuacją wizji określonej w poprzednio realizowanej strategii na lata 2000-2006, lecz została ona sformułowana w nowym, bardziej syntetycznym brzmieniu: „Małopolska – regionem szans, wszechstronnego rozwoju ludzi i nowoczesnej gospodarki, silnym aktywnością swych mieszkańców, czerpiącym z dziedzictwa przeszłości i zachowującym tożsamość w integrującej się Europie". Organem odpowiedzialnym za jej realizację jest Zarząd Województwa Małopolskiego.

Działania przewidziane do realizacji w latach 2007-2013 w ramach strategii wspierania rozwoju regionu małopolskiego, ze szczególnym uwzględnieniem działań kierowanych do sektora MŚP:

Obszary wspierania konkurencyjności regionu małopolskiego w latach 2007-2013[8].

1. Wspieranie konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw na rynkach międzynarodowych.
2. Rozwój innowacji i nowoczesnych technologii w regionie.
3. Wspieranie zwiększania przedsiębiorczości na obszarach wiejskich gospodarstw ekologicznych wśród ogółu gospodarstw rolnych (zrównoważone rolnictwo) poprzez pomoc władz województwa małopolskiego oraz dzięki środkom z funduszy UE.

---

[7] *Udział województwa małopolskiego w tworzeniu produktu krajowego brutto w latach 2000-2004. Informacje sygnalne*, Urząd Statystyczny w Krakowie, Kraków 2007, s. 1.

[8] Opracowanie własne na podstawie: *Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2007-2013*, Uchwała nr XLI/527/06 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 30 stycznia 2006.

4. Wspieranie przyciągania bezpośrednich inwestycji do regionu.
5. Wspieranie przemysłów czasu wolnego, jako gałęzi gospodarki (w tym turystyki, sportu i rekreacji).

Działania przewidywane do realizacji w ramach poszczególnych obszarów oddziaływań

Ad 1. Wspieranie instytucji otoczenia biznesu w zakresie umiędzynaradawiania małopolskiej gospodarki; uruchomienie funduszu dotacji inwestycyjnych; umiędzynaradawianie przedsiębiorstw; instrumenty finansowe (dopłaty do kredytów, ubezpieczenia); uruchomienie funduszu wspierania rozwoju nowoczesnych technologii.

Ad 2. Zwiększenie oferty wsparcia finansowego dla przedsiębiorców realizujących innowacyjne projekty; szersze udostępnianie nowoczesnej infrastruktury; pogłębianie i propagowanie współpracy pomiędzy uczelniami wyższymi a przedsiębiorcami.

Ad 3. Promocja przedsiębiorczości na terenach wiejskich – konkursy dla organizacji pozarządowych na promocję przedsiębiorczości wśród osób zamieszkujących tereny wiejskie i zamierzających podjąć działalność pozarolniczą lub okołorolniczą działalność gospodarczą, lub działalność w zakresie rolnictwa ekologicznego; wspieranie rozwoju rolnictwa i przetwórstwa ekologicznego – mikropożyczki, fundusz pomostowy, fundusz dotacji, promocja i wspieranie doradcze i marketingowe dla rozwoju upraw rolnych i przetwórstwa ekologicznego; mikropożyczki na podejmowanie działalności pozarolniczej i okołorolniczej; inkubatory przedsiębiorczości na terenach wiejskich.

Ad 4. Przygotowanie planów, studiów i dokumentacji pod tereny inwestycyjne ze znacznym wyprzedzeniem w celu skrócenia czasu zagospodarowywania określonych terenów przez inwestorów; wsparcie finansowe ze strony województwa w postaci dopłat do kredytów, pożyczek udzielanych na preferencyjnych warunkach.

Ad 5. Wspieranie badań i działalności marketingowej, służących identyfikowaniu i otwieraniu nowych rynków dla produktów i usług kreatywnych (produkty i usługi „kreatywne" to takie rodzaje działalności, które tworzą potencjał zatrudnienia i konkurują na rynku w oparciu o wykorzystywanie efektów pracy twórczej oraz generują dochody z tytułu własności intelektualnej, tj. projektowanie, rękodzieło, film,

grafika użytkowa, sztuka, twórczość artystyczna i literacka, działalność wydawnicza), promowanie małopolskich produktów i usług kreatywnych w ramach własnych kampanii promocyjnych województwa; wspieranie kampanii promujących województwa; wspieranie kampanii promujących autonomiczne marki małopolskie; wsparcie finansowe, doradcze i marketingowe procesu kształtowania, wytwarzania i komercjalizacji produktów i usług kreatywnych; szczególnie adresowane do mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw; wspieranie tworzenia i rozwoju zróżnicowanych sposobów dystrybucji wytwarzanych w regionie produktów i usług kreatywnych; wykreowanie wydarzenia targowo-wystawienniczego o zasięgu międzynarodowym, promującego wśród podmiotów sektora MŚP oraz wśród osób fizycznych działalność twórczą; stworzenie przyjaznych warunków infrastrukturalnych dla mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw zajmujących się działalnością kreatywną.

Spodziewane efekty wdrażania planowanych działań

Ad 1. Wzrost wolumenu eksportu w przeliczeniu na jednego mieszkańca; wzrost liczby regularnie eksportujących przedsiębiorstw; wzrost udziału krajów pozaeuropejskich w całkowitej wartości eksportu.

Ad 2. Procentowy wzrost nakładów na działalność innowacyjną przedsiębiorstw; wzrost liczby nowych patentów; wzrost liczby dokonanych transferów technologii z instalacji sektora B+R do sektora MŚP.

Ad 3. Zwiększanie przedsiębiorczości na obszarach wiejskich; wzrost areału i udziału gospodarstw ekologicznych wśród ogółu gospodarstw rolnych w regionie.

Ad 4. Ożywienie inwestycyjne i gospodarcze w regionie.

Ad 5. Wspieranie rozwoju przemysłów czasu wolnego powinno przynieść w efekcie zwiększanie liczby osób korzystających z oferty wypoczynku na terenie Małopolski, a tym samym zwiększyć popyt na usługi turystyczne w regionie; wzrost liczby zatrudnianych w działalności turystycznej, rekreacyjnej, sportowej, kulturalnej itp.

Podsumowanie

W opracowanej Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2007--2013 sektor MŚP potraktowany został jako potencjalne „koło zamachowe" rozwoju gospodarki regionu. Filozofia tzw. koła zamachowego gospodarki opiera się na założeniu, że wspieranie określonej sfery wytwarza efekty mnożnikowe w innych sferach, i to znacznie wyższe niż początkowy impuls interwencyjny władz gospodarczych. Z drugiej strony wspieranie określonej sfery działania przyczynia się do rozwoju jej samej. Sektor MŚP jest więc „kołem zamachowym gospodarki regionu", jeśli wywołuje wspomniane efekty mnożnikowe[9]. W Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2007-2013 można odnaleźć takie podejście do roli sektora MŚP. Dla przykładu w ramach obszaru strategicznego „Wsparcie pozarolniczej aktywizacji obszarów wiejskich" oferuje się mikropożyczki na podejmowanie działalności pozarolniczej i okołorolniczej, inkubatory przedsiębiorczości ma terenach wiejskich, co ma skutkować zwiększeniem wskaźnika przedsiębiorczości na obszarach wiejskich oraz wzrostem udziału gospodarstw ekologicznych wśród ogółu gospodarstw rolnych. Podobnie wsparcie przemysłów czasu wolnego ma na celu doprowadzenie do wzrostu popytu na produkt turystyczny oferowany przez region małopolski, co z kolei daje szanse mikro-, małym i średnim przedsiębiorstwom na rozwój i zwiększenie zatrudnienia. Można zatem stwierdzić, iż wzrost popytu oraz wzrost zatrudnienia wywołują efekty mnożnikowe w całej gospodarce regionu małopolskiego.

SMALL AND MEDIUM ENTERPRISES IN THE DEVELOPMENT STRATEGIES IN MAŁOPOLSKA REGION WITHIN THE REGIONAL POLITICS CONTEXT

Summary

After introducing in the 1st section characteristics of the discussed notions, the author synthetically describes the premises of regional development in EU area, as well as Polish obligations following from EU membership.

[9] M. Bąk, M. Grabowski, P. Kulawczuk i inni, *Małe i średnie przedsiębiorstwa a rozwój regionalny*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2001, s. 42.

In the next section, there is a description of the situation and the share of the micro, the small and the medium enterprises in the total number of economic organizations registered in the country and in the region under consideration. The share of small and medium enterprises in the total employment and in the GNP generated in the region is presented, emphasizing that in the Małopolska region ca 75% of the total number of workers are the ones working in this sector and that ca 48% of the annual GNP region is generated by such enterprises. The trend noticed is close to similar situations both in Poland and in EU area.

In the last section – on the grounds of the premises for the Strategy of Małopolska Voivodship Region Development for the next six years – it is emphasized that the sector of small and medium enterprises is fundamental for the entire region development and is just a „flywheel" of the whole regional economy.

Translated by Urszula Wąsikiewicz-Rusnak